Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru) judecător: M.Alexei
Dosarul nr. 2a-3383/23
2-22103311-02-2a-06092023

D E C I Z I E
Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ
al Curţii de Apel Chişinău

11 decembrie 2024
Instanța compusă din:
Președintele ședinței, judecătorul Ana Panov
Judecători Natalia Mămăligă și Ala Malîi
Grefier Danu Blanovschi

examinând în ședință publică cererile de apel declarate de Berliba Viorel, Procuratura Anticorupție și Ministerul Justiției, împotriva hotărîrii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 24 februarie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Berliba Viorel împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Anticorupție, intervenient accesoriu Centrul Național Anticorupție cu privire la obligarea Procuraturii Anticorupție să prezinte scuze oficiale, repararea prejudiciului moral, material și compensarea cheltuielilor de judecată,-

c o n s t a t ă :

Circumstanțele cauzei:

La data de 18 iulie 2022 reclamantul Berliba Viorel s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, Procuratura Anticorupție, intervenient accesoriu Centrul Național Anticorupție cu privire la obligarea Procuraturii Anticorupție să prezinte scuze oficiale, încasarea de la Ministerul Justiției a prejudiciului moral în mărime de 1 000 000 lei și cel material în mărime de 50 000 lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea cererii de judecată reclamantul a indicat, că la 30 mai 2018 a fost pornită cauza penală nr. *****, conform semnelor constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit. b) din Codul penal al Republicii Moldova. Ulterior, la 8 octombrie 2018 a fost pornită cauza penală nr. *****, conform semnelor constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. b) şi art. 325 alin. (2) lit. b) Cod penal. Iar la 8 octombrie 2018 cauzele penale nr. ***** şi nr.

***** au fost conexate într-o singură cauză, fiindu-i atribuit numărul comun de ordine *****.

A susținut reclamantul, că prin ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu din 9 octombrie 2018, s-a dispus reţinerea în cadrul cauzei penale nr. ***** a lui Berliba Viorel, avocat în Biroul asociat de avocaţi „BUNPartener”, întocmindu-se şi procesul-verbal de reţinere din aceeaşi dată de către ofiţerul de urmărire penală delegat în Procuratura Anticorupţie, Nicolae Bruma.

Prin ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu din 10 octombrie 2018, s-a dispus punerea sub învinuire a lui Berliba Viorel, avocat în Biroul asociat de avocaţi „BUNPartener”, pentru comiterea infracţiunii prevăzute de art. 325 alin. (2) lit. b) Cod penal.

A consemnat, că la 11 octombrie 2018, procurorul în Procuratura Anticorupţie, Botezatu Mariana, a înaintat un demers privind aplicarea în privinţa lui Berliba Viorel a măsurii preventive sub formă de arest preventiv pentru o perioadă de 30 zile.

Prin încheierea judecătorească emisă de către judecătorul Andrei Niculcea din 12 octombrie 2018 s-a dispus admiterea demersului procurorului privind aplicarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv în privinţa lui Berliba Viorel pe un termen de 30 zile, fiind calculat până la data de 8 noiembrie 2018, ora 11:40.

Prin Decizia Colegiului penal al Curţii de apel Cahul din 25 octombrie 2018 s-a dispus admiterea parţială a recursul declarat de către Viorel Berliba, prin intermediul avocatului Ivan Ungurean, casarea încheierii Judecătoriei Chişinău (sediul Buiucani) din 12 octombrie 2018, cu rejudecarea cauzei şi pronunţarea unei noi hotărari, prin care s-a respins demersul procurorului privind aplicarea arestului preventiv în privinţa lui Berliba Viorel, fiind aplicat din oficiu măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu.

La 2 noiembrie 2018, procurorul în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu a înaintat un demers privind prelungirea măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu în privinţa lui Berliba Viorel pentru o perioadă de 30 zile.

Prin încheierea judecătorească emisă de către judecătorul Andrei Niculcea din 7 noiembrie 2018 s-a dispus admiterea demersului procurorului privind prelungirea măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu în privinţa lui Viorel Berliba pe un termen de 30 zile, fiind calculat până la data de 8 decembrie 2018, ora 11:40.

Prin Decizia Colegiului penal al Curţii de apel Cahul din 29 noiembrie 2018 s-a admis recursul declarat de avocatul Ivan Ungurean, în interesele lui Viorel Berliba, cu casarea integrală a încheierii Judecătoriei Chişinău (sediul Buiucani) din 7 noiembrie 2018 şi pronunţată o nouă hotărâre, prin care s-a respins demersul procurorului privind prelungirea măsurii preventive - arestul la domiciliu în privinţa lui Viorel Berliba, ca fiind neîntemeiat.

A mai menționat reclamantul, că prin prin ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Eduard Panea din 29 noiembrie 2018 s-a aplicat faţă de Berliba Viorel măsura preventivă - obligaţia de a nu părăsi ţara pe un termen de 60 zile.

La 30 ianuarie 2019, prin încheiere judecătorească, s-a dispus respingerea plângerii depuse asupra ordonanţei din 29 noiembrie 2018, statuându-se că măsura preventivă aplicată a expirat de drept şi de fapt. Încheierea a fost contestată cu recurs la Curtea de apel. Prin decizia judecătorească din 28 februarie 2019 s-a admis recursul declarat de către avocatul Ivan Ungurean, în interesele lui Viorel Berliba, cu casarea încheierii Judecătoriei Chişinău (sediul Ciocana) din 30 ianuarie 2019 și anularea ordonanţei de aplicare a măsurii preventive sub formă de obligarea de a nu părăsi ţara, emisă la 29 noiembrie 2018.

A relevat reclamantul, că prin ordonanţa din 5 septembrie 2018 şi a încheierii judecătoreşti s-a dispus, la demersul procurorului, autorizarea efectuării măsurii speciale de investigaţie-interceptarea şi înregistrarea comunicărilor telefonice purtate de către Berliba Viorel, rezultatele fiind consemnate în procesul-verbal privind interceptarea şi înregistrarea comunicărilor din 29 octombrie 2018.

Prin ordonanţa din 4 octombrie 2018, emisă de către procurorul în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu, s-a dispus autorizarea şi efectuarea măsurii speciale urmărirea vizuală a lui Viorel Berliba, rezultatele fiind consemnate în procesul-verbal din 15 octombrie 2018.

Prin încheierea din 9 octombrie 2018 s-a autorizat, la demersul procurorului, ridicarea de la furnizorul (...) ORANGE (...) de documente, inclusiv ce constituie secret comercial şi alte informaţii (...) descifrările convorbirilor telefonice (...) efectuate de la numerele de telefon 060300164 (care apaţin lui Viorel Berliba).

Prin ordonanţele procurorului Mariana Botezatu din 9 octombrie 2018 s-a dispus efectuarea percheziţiei la domiciliului lui Viorel Berliba, pe de o parte, iar, pe altă parte, la biroul de serviciu al lui Viorel Berliba de pe str. Alexandru cel Bun, 49, of. 4, unde avocatul Viorel Berliba îşi desfăşoară activitatea. Prin încheierea judecătorească din 9 octombrie 2018 această percheziţie a fost autorizată.

Prin decizia Colegiului penal al Curţii de apel Cahul din 15 decembrie 2018 s-a admis recursul şi s-a casat parţial încheierea judecătorească din 9 octombrie 2018 privind autorizarea percheziţiei la biroul de serviciu al avocatului Viorel Berliba.

A completat, că prin procesul-verbal de cercetare parţială a obiectelor şi documentelor din 22 octombrie 2018 s-a reținut, că a fost examinat stick-ul de culoare verde (care a dispărut din materialele cauzei penale), care include activitatea avocatului în cadrul BAA Popa şi Asociaţii, cheile de acces la sistemul de operare internet backing al Biroului asociat de avocaţi Berliba, Ungurean şi

Partenerii şi reţeaua de interacţiune a avocaţilor cu biroul. Au fost examinate: registrul anual(...) cu unele date ale contractelor şi clienţilor BAA dar şi înscrieri cu privire la datele şedinţelor de judecată ale unor clienţi, denumirile poştelor electronice ale biroului; înscrierile ce se referă la activitatea BAA Berliba, Ungurean şi Partenerii; notificarea din 5 iulie 2017 a Uniunii avocaţilor din RM de la avocatul Viorel Berliba; extrasul din registrul cabinetelor avocaţilor şi a birourilor de avocaţi nr. 220/1 din 3 august 2017; fotocopii ale licenţelor avocaţilor Viorel Berliba si Ivan Ungurean (LA00835 şi LA0002046); originalul contractului de comodat din 18 august 2018 între Ivan Ungurean și BAA Berliba, Ungurean şi Partenerii; fotocopie a contractului de vânzare-cumpărare a bunului imobil din 8 septembrie 2008 cu Ivan Ungurean; o filă cu date despre codurile pentru achitarea taxei de stat; fotocopia buletinului de identitate şi fisei de însoţire a lui Ivan Ungurean, Alla Berliba, Ana Ungurean, Iurie Levinte; zece fotocopii ale deciziei Ministerului Justiţiei nr. 197 a BAA Berliba, Ungurean şi Partenerii; procura din numele persoanei Ecaterina Berliba pe numele lui Viorel Berliba din 23 iunie 2017 etc.

Prin cererea depusă la 2 noiembrie 2018 s-a solicitat iniţierea unei anchete privind dispariţia unor bunuri ridicate în timpul percheziţiei de la biroul de serviciu al avocatului Viorel Berliba. Aceste bunuri au dispărut (este un stik cu toată informaţia confidenţială a biroului de avocaţi, care a fost supusă examinării, lucru atestat în baza unui act judecătoresc.

Prin ordonanţa din 9 noiembrie 2018 s-a dispus punerea sub sechestru a bunurilor care aparţin lui Viorel Berliba, în particular cota-parte 1/2 din proprietate în devălmăşie asupra casei de locuit din *****, com. *****, str. *****. Prin încheierea judecătorească din 9 noiembrie 2018 s-a autorizat punerea sub sechestru asupra bunului imobil, care aparţine cu drept de proprietate lui Viorel Berliba.

Ulterior, prin decizia Colegiului penal al Curţii de apel Cahul din 26 decembrie 2018 s-a casat integral încheierea judecătorească din 9 noiembrie 2018, la demersul procurorului Mariana Botezatu privind autorizarea punerii sub sechestru cu rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care s-a respins demersul procurorului şi s-a anulat mandatul judecătoresc din 9 noiembrie 2018.

Prin Raportul de investigaţie din 14 ianuarie 2019 (extras), Avocatul Poporului a constatat că Ombusmanul nu a primit careva informaţii dacă în perioada orelor 11.40-20.50 domnul Viorel Berliba a beneficiat de alimentaţie, apă potabilă şi/sau acces la blocul sanitar/ contact cu rudele etc., tocmai la 10 octombrie 2018, ora 14.40, domnul Viorel Berliba este examinat de către felcerul Izolatorului, care a solicitat intervenţia Serviciului 112, ulterior a fost plasat în Izolatorul de urmărire penală al CNA, în sumar domnul Viorel Berliba s-a aflat în

detenţia IDP Chişinău pentru o durată de circa 18 ore, perioadă suficientă pentru domnul Viorel Berliba de a pretinde că a fost tratat inuman/degradant în custodie.

Prin plângerea depusă la 5 noiembrie 2018 s-a solicitat anularea ordonanţei adjunctului-procurorului-şef al Procuraturii Anticorupţie, Adriana Bețișor, din 31 octombrie 2018, dar şi ordonanţa de reţinere din 9 octombrie 2018, emisă de către procurorul în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu. Prin încheierea judecătorească din 1 februarie 2019, pronunţată de către judecătorul Viorica Dodon, s-a dispus respingerea ca neîntemeiată a plângerii avocatului Ivan Ungurean, în interesele lui Viorel Berliba.

Prin decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Cahul din 1 aprilie 2019 s-a admis recursul declarat de avocatul Ivan Ungurean, în interesele lui Viorel Berliba, s-a casat integral încheierea judecătorului de instrucţie din cadrul Judecătoriei Chişinău (sediul Rîşcani) din 1 februarie 2019, cu rejudecarea cauzei şi pronunţarea unei noi hotărâri, prin care s-a admis plângerea depusă și s-a declarat nulă ordonanţa din 9 octombrie 2018, emisă de către procurorul în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu; s-a declarat nulă ordonanţa din 31 octombrie 2018, emisă de adjunctul procurorului-şef al Procuraturii Antricorupţie, Adriana Bețișor; s-a constatat încălcarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale lui Viorel Berliba, prin prisma art. 5 din CEDO, prin emiterea de către procuror a ordonanţei de reţinere din 9 octombrie 2018 în cauza penală nr. *****.

Prin încheierea judecătorească din 22 august 2020 rămasă irevocabilă, emisă la plângerea depusă de către Viorel Berliba şi partea apărării, s-a dispus: anularea ordonanţelor privind dispunerea percheziţiei la domiciliul şi la biroul de serviciu al lui Viorel Berliba, emisede procurorul Mariana Botezatu, ordonanţele procurorului ierarhic superior Adriana Bețișor din 5 noiembrie 2018, procesele-verbale de percheziţie la domiciliul şi la biroul de serviciu al lui Viorel Berliba din 9 octombrie 2018, ca neîntemeiate; s-a anuat ordonanţa emisă de procurorul Mariana Botezatu la 26 octombrie 2018, ordonanţa de numire a expertizei tehnice a dispozitivelor electronice din 12 octombrie 2018, raportul de expertiză judiciară nr. 218 din 30 octombrie 2018, ca fiind emise cu încălcarea dreptului la apărare şi dreptului la un proces echitabil al lui Viorel Berliba.

A elucidat, că la 19 iulie 2019 prin Ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu, a fost clasată cauza penală nr. *****, iar domnul Viorel Berliba a fost scos integral de sub urmărire penală, din motiv că acţiunile acestuia nu întrunesc elementele infracţiunii de corupere activă, precum şi nici ale altor infracţiuni prevăzute de partea specială a Codului penal. La baza ordonanţei de scoatere de sub urmărire penală a lui Viorel Berliba a fost pus temeiul prevăzut la art. 275 pct. 3) Cod penal, constituind un temei de reabilitare.

A invocat, că prezenta cauză penală a avut ipercursiuni directe în viaţa sa personală, cauzându-i suferinţe psihice enorme prin acţiunile de hîrţuire, intimidare

şi discreditare la care a fost supus după pornirea acesteia, acţiuni ce atentează direct la securitatea şi libertatea oricărui cetăţean. Mai mult, i-a fost lezată demnitatea, onoarea şi reputaţia profesională, i s-a cauzat un anumit grad de frustrare şi incertitudine.

A explicat că s-a elucidat cert că i-au fost încălcate drepturile fundamentale de apărare, de prezumţie a nevinovăţiei, dreptul la viaţă privată.

Reclamantul Berliba Viorel a solicitat obligarea Procuraturii Anticorupţie (procurorul-şef al Procuraturii Anticorupţie), la prezentarea lui Viorel Berliba a scuzelor oficiale, în formă scrisă, inclusiv prin difuzarea acestora absolut prin toate mijloacele de informare în masă prin care a fost difuzată informaţia despre cauza în care a fost învinuit Viorel Berliba: încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiţiei al Republicii Moldova în beneficiul lui Viorel Berliba a sumei de 1000000 lei, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral cauzat prin acţiunile ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti; încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiţiei al Republicii Moldova în beneficiul lui Viorel Berliba a sumei de 50 000 lei, cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material cauzat a tuturor cheltuielilor suportate în legătură cu soluţionarea judiciară şi extrajudiciară a cazului (chemările/deplasările la organul de urmărire penală, organul procuraturii sau în instanţa judecătorească, precum şi cheltuielile din prestarea serviciilor juridice); încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiţiei al Republicii Moldova în beneficiul lui Viorel Berliba a tuturor cheltuielilor de judecată care vor fi suportate de către reclamant în legătură cu judecarea prezentei acţiuni civile.

Poziţia instanţei de fond:

Prin hotărîrea Judecătoriei Chișinău, (sediul Centru) din 24 februarie 2023, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Berliba Viorel împotriva Ministerului Justiției, Procuratura Anticorupție, intervenient accesoriu Centrul Național Anticorupție cu privire la obligarea Procuraturii Anticorupție să prezinte scuze oficiale, încasarea prejudiciului moral și material, precum și compensarea cheltuielilor de judecată.

S-a încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova în beneficiul lui Berliba Viorel, prejudiciul moral în mărime de 150 000 (una sută cincizeci mii) lei, prejudiciul material în mărime de 35 000 (treizeci și cinci mii) lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată cu titlu de asistență juridică în mărime de 8 000 (opt mii) lei.

În rest, pretenția cu privire la obligarea Procuraturii Anticorupție să prezinte scuze oficiale s-a respins ca tardive iar pretențiile în partea ce exced sumele neîncasate s-au respins ca neîntemeiate.

Solicitarea apelantului:

Exprimându-și dezacordul cu soluția primei instanțe, la data de 28 februarie 2023, Procuratura Anticorupție a depus cerere de apel, solicitînd admiterea apelului, casarea hotărârii și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea reclamantului să fie respinsă.

Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Chișinău, (sediul Centru) din 24 februarie 2023, la data de 06 martie 2023 avocatul Buguța Elena, în interesele lui Berliba Viorel a declarat apel împotriva acesteia și a solicitat admiterea apelului, casarea parțială a hotărârii instanței de fond, cu adoptarea unei noi hotărâri privind admiterea integrală a acțiunii înaintate.

Ulterior, la data de 16 martie 2023, Ministerul Justiției a depus cerere de apel hotărârea Judecătoriei Chișinău, (sediul Centru) din 24 februarie 2023, solicitînd admiterea apelului, casarea hotărârii și emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea reclamantului să fie respinsă.

Termenul legal de declarare a apelului:

În conformitate cu prevederile art. 362 alin. (1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunţării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel. Din materialele cauzei rezultă, că reprezentantul Procuraturii Anticorupție a depus cererea de apel la data de 28 februarie 2023, avocatul Buguța Elena, în interesele lui Berliba Viorel a declarat apel la 06 martie 2023, iar reprezentantul Ministerului Justiției la data 16 martie 2023, contestând hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), dispozitivul căruia a fost pronunțat la 24 februarie 2023. Astfel se constată, că apelurile au fost declarate în interiorul termenului acordat de Lege.

Argumentele părților:

În motivarea cererii de apel, reprezentantul apelantului Procuraturii Anticorupție a indicat, că obiectul investigațiilor în cauza penală, în care reclamantul a fost recunoscut ca bănuit/învinuit constituie un procedeu legal de desfășurare normală a urmăririi penale şi constituie o măsură procesuală prevăzută de lege într-o societate democratic şi are un scop legitim de a asigura măsuri eficiente de luptă cu criminalitatea, şi în acest scop este proporţională anumitor restricţii care pot avea loc în cadrul desfăşurării acţiunii menţionate. Prin urmare, Viorel Berliba a avut statut de învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 325 alin.(2) lit.b) Cod penal în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale, respectiv prevederile Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, nu îi sunt aplicabile.

A menționat, că acţiunile organului de urmărire penală nu au fost calificate de către instanţele judecătoreşti ca acţiuni ilicite sau ilegale, astfel consideră, că adoptarea ordonanţei de scoatere de sub urmărirea penală a reclamantului din 19.07.2019 reprezintă prin sine însuşi un act de satisfacție echitabilă.

Cu referire încasarea prejudiciul moral, a comsemnat că deşi, instanţa ca judecată în hotărârea sa din 24.02.2023 a admis parţial solicitarea de încasare a prejudiciului moral din contul bugetului de stat în beneficiul lui Viorel Berliba în mărime de 150 000 lei, consideră că această sumă dispusă spre încasare depăşeşte considerabil presupusa sumă ce i-ar fi putut fi achitată pentru prejudiciul moral cauzat, or, pentru a pretinde în special la repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului pretins a fi încălcat în speţă, reclamantul în cererea de chemare în judecată urma să dovedească prejudiciul moral sub aspectul existenţei (care suferințe fizice sau psihice) şi prin care probe, se confirmă argumentele invocate de acesta potrivit prevederilor art. art. 117-119 din Codul de procedură civilă. Însă, reclamantul nu a prezentat probe justificative, care ar demonstra prezența unor suferințe cauzate, iar toate argumentele invocate întru motivarea pretenţiei de încasare a prejudiciului moral, poartă un caracter strict declarativ, formal, fără a dispune de careva suport probatoriu şi legal.

Cu referire la dispunerea încasării de către instanţa de judecată a sumei în mărime de 35 000 lei, cu titlu de prejudiciul material, din bugetul de stat în beneficiul lui Viorel Berliba, consideră că aceasta de asemenea este nejustificată, deoarece pentru motivarea cheltuielilor suportate reclamantul urma să prezinte un raport detaliat al avocatului privind activitatea într-o cauză anume, care a fost aprobat prin Decizia Consiliului Avocaţilor nr.2 din 30.03.2012, privind cuantumul onorariilor avocaţilor şi compensarea de către instanţele de judecată a cheltuielilor de asistenţă juridică, cu modificările ulterioare adoptate de Consiliul Uniunii Avocaţilor nr. 19-02/27.05.2022 din 27 mai 2022.

Cu referire la cheltuielile de asistenţă juridică suportate de Viorel Berliba la examinarea prezentei cauze civile reclamantul Viorel Berliba nu a demonstrat că cheltuielile suportate pentru asistenţa juridică în cauza civilă nr.2-15773/22 (2-22103311-12-2-19072022), au fost reale, necesare şi rezonabile, astfel hotărârea instanţei de judecată privind încasarea din bugetul de stat a sumei de 8 000 lei în beneficiul lui Viorel Berliba, este neîntemeiată.

În motivarea apelului reprezentantul apelantului Berliba Viorel, avocatul Buguța Elena a reiterat circumstanțele de fapt și de drept invocate în cererea de chemare în judecată depusă în instanța de fond, indicând drept temei de declarare a apelului interpretarea eronată a normelor de drept material și procedural, neelucidarea pe deplin a circumstanțelor importante pentru soluționarea cauzei, fapt ce a generat concluzii greșite asupra pretențiilor înaintate.

Astfel, a considerat eronată concluzia instanţei de fond, că termenul de 15 zile de aducere a scuzelor oficiale este un termen prevăzut pentru reclamanți de înaintare a cererii sale de solicitare a scuzelor oficiale și un termen de decădere după expirarea căruia scuzele oficiale nu pot fi aduse, or, termenul de 15 zile reglementat de art.12 alin.(4) al Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998 este pus în seama procurorului de a aduce scuze oficiale din oficiu în scris și nu instituie o obligație din partea persoanei de a adresa o cerere în acest sens. Or, neaducerea scuzelor din partea procurorului, determină și adresarea în instanța de judecată cu cerere privind apărarea drepturilor nepatrimoniale.

În acest context a accentuat, că apelantul Berliba Viorel pretinde la obligarea de a aduce scuze din numele statului ca urmare a emiterii la data de 19 iulie a Ordonanței de scoatere de sub urmărire penală, din motiv că acțiunile sale nu întrunesc elementele infracțiunii de corupere activă, precum și nici ale altor infracțiuni prevăzute de partea specială a Codului penal.

De asemenea, a menționat că apelantul Verliba Viorel a suportat cheltuieli pentru asistența juridică în sumă de 10000 lei, în legătură cu judecarea acțiunii civile, și consideră că este o sumă necesară, realmente angajată și rezonabilă ca mărime.

În motivarea apelului reprezentantul Ministerului Justiției a indicat, că instanţa de fond a aplicat eronat normele de drept material ce ţin de încasarea prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, în condiţiile în care pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545, necesită de a fi întrunite cumulativ (minim o condiţie), atât circumstanţele prevăzute de art.6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât şi de art.3 - cazurile de reparare a prejudiciului material şi moral, normele legale în cauză sunt indisolubile şi nu pot fi aplicate separat.

În acest context consideră, că instanţa de fond eronat şi neîntemeiat a admis, chiar şi parţial, pretenţia intimatului Viorel Berliba, în contextul în care, conform prevederilor art. 6 din Legea *nr. 1545*, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul, devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare, scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare, adoptării de către instanţa judecătorească a hotărîrii cu privire la anularea arestului administrativ sau a muncii corecţionale în legătură cu reabilitarea persoanei fizice, adoptării, de către judecătorul de instrucţie, în condiţiile art.313 alin.(5) din Codul de procedură penală, în privinţa persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind înfăptuirea, în timpul procesului penal, a măsurilor operative de investigaţii cu încălcarea prevederilor legislaţiei.

A consemnat, că pentru a fi în prezenţa unei acţiuni civile întemeiate nu este suficient de a fi întrunite doar prevederile art.6 din Legea nr.1545, dar este necesar

şi întrunirea dispoziţiilor prevăzute de art.3 alin.(l) din Legea nr. 1545. Astfel, prin prisma normei precitate, a accentuat că este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reţinerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declaraţie de a nu părăsi localitatea sau ţara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunităţii; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziţiei, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcţie), precum şi în urma altor acţiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reţinerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanţa de judecată; efectuării măsurilor operative de investigaţii cu încălcarea prevederilor legislaţiei; ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ştampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare.

Sub acest aspect a notat, că nu orice acţiune a organelor de drept şi judecătoreşti atrage răspunderea Statului. Astfel, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziţie irevocabil că acţiunile întreprinse de către organul de urmărire penală au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana. Or, instanţa de judecată urmează să indice expres care anume act normativ justifică răspunderea statului.

Se mai menționează în cererea de apel, că instanţa nu a luat în considerare pct.14 din hotărîrea Plenului Curţii Supreme de Justiţiei nr.8 din 24.12.2012, potrivit căruia examinarea corectitudinii procedurilor de arestare, temeinicia deciziei de reţinere sau gradul de motivare al actului prin care a fost dispusă arestarea, nu ţine de competenţa instanţei civile, deoarece aceste chestiuni urmează a fi decise în cadrul procedurilor penale. Or, prezentul litigiu de judecată este cu caracter civil, iar instanţa civilă, în cadrul examinării unor astfel de pricini, nu se poate substitui instanţei penale în fond, apel sau recurs, care sunt unicele autorităţi jurisdicţionale ce potrivit competenţei generale şi teritoriale, sunt învestite cu obligaţia de a examina cauza penală, inclusiv cu faptul de a constata ilegalitatea măsurilor procedurale întreprinse de către organul de urmărire penală în privinţa bănuitului/învinuitului/inculpatului (în speţă, intimatului/reclamantului).

La acest subiect însăşi instanţa de fond s-a expus, precizând expres că reclamantul nu a fost supus niciuneia din alte acţiuni sau măsuri prevăzute la art. 3 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti. Suplimentar, este învederat faptul că pe parcursul perioadei în care reclamantul a avut calitatea de învinuit, anii 2017-2020, nu au fost aplicate careva măsuri de constrîngere (arest, arest la domiciliu, control judiciar etc..)

A remarcat, că instanţa de fond corect a constatat că în privinţa intimatului/reclamantului Viorel Berliba a fost emisă ordonanţă de scoatere de sub urmărire penală. Acest fapt Ministerul Justiţiei nici nu a negat şi nu a contestat, însă motivarea instanţei de fond precum, că reclamantul este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat, în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545, în prezenţa ordonanţei de scoatere de sub urmărire penală, o apreciază ca fiind o poziţie eronată, în condiţiile în care reclamantul nici nu a fost atras la răspundere penală şi nici nu a fost condamnat cu pedeapsă sub formă de închisoare, fiind doar în calitate de bănuit/învinuit de comiterea unei infracţiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

În ce priveşte acordarea sumei de 150 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, a sumei de 35 000 lei, cu titlu de prejudiciu material şi a sumei de 8 000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistenţă juridică în prezenta cauză, consideră că instanţa de fond nejustificat şi neîntemeiat a dispus acordarea în beneficiului reclamantului Viorel Berliba a acestor sume, în condiţiile în care prezenta acţiune nu întruneşte toate condiţiile de aplicabilitate a Legii nr.1545. Or, în astfel de situaţii nu există nici temei legal de a solicita încasarea acestui prejudiciu.

Argumentele părților în ședința instanței de apel:

Reprezentantul părții apelante/reclamante Berliba Viorel, avocatul Buguța Elena în cadrul ședinței instanței de apel a susținut cererea de apel și a solicitat admiterea acestuia în baza motivelor de fapt și de drept invocate, cu respingerea apelurilor declarate de Procuratura Anticorupție și Ministerul Justiției. Suplimentar a solicitat încasarea cheltuielilor de asistență juridică suportate în cadrul instanței de apel în sumă de 4000 lei.

Reprezentantul părții apelante/pârâte Ministerul Justiției, Vicol Alexandru în cadrul ședinței instanței de apel a solicitat admiterea acestuia în sensul formulat, cu respingerea apelului declarat de Berliba Viorel.

Reprezentantul părții apelante/pârâte Procuratura Anticorupție în ședința instanței de apel, citat legal, nu s-a prezentat, astfel, în temeiul art. 379 alin. (2) Cod de procedură civilă, Colegiul a dispus examinarea cauzei în absența acestuia.

Aprecierea instanţei de apel:

Analizând, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanţii la proces şi a materialelor din dosar în coroborare cu cadrul legal pertinent aplicabil, Colegiul consideră apelurile declarate de Berliba Viorel, Procuratura Anticorupție și Ministerul Justiției neîntemeiate şi care urmează a fi respinse, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 385 lit. a) Cod de procedură civilă, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să respingă apelul şi să menţină hotărârea

primei instanţe.

Conform prevederilor art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Articolul 130 alin. (1) Cod de procedură civilă statuează, că instanţa judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multe aspectual, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul şi interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art. 240 alin. (1) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării pricinii şi admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu prevederile art. 118 al-le (1)-(3) Codul de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor şi obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Partea care nu a exercitat pe deplin obligația de a dovedi anumite fapte este în drept să înainteze instanței judecătorești un demers prin care solicită audierea părții adverse în privința acestor fapte dacă solicitarea nu se referă la circumstanțele pe care instanța le consideră dovedite. Circumstanţele care au importantă pentru soluționarea justă a pricinii sânt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretențiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.

În corespundere cu art. 6 paragraful 1 din Convenţia pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale şi jurisprudenţa CtEDO, instanţele de judecată sunt obligate să motiveze hotărârile sale, care vor trebui să conţină circumstanţele cauzei constatate de instanţă, probele pe care se întemeiază concluziile referitor la admiterea sau respingerea acţiunii, alte chestiuni ce au fost soluţionate în cadrul judecării pricinii, legea materială şi/sau procedurală aplicată în cadrul judecării pricinii, argumentele instanţei în caz de respingere a unor probe prezentate de participanţi etc.

Conform art. 373 Cod de procedură civilă (1) Instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. (2) În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. (3) În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul

celor invocate în primă instanţă. (5) Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. (6) Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decât aceea din hotărârea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor când consimte şi când hotărârea este atacată şi de alţi participanţi la proces. Astfel, prevederile legale enunțate în mod expres obligă instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar invocate de părți şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Or, potrivit regulilor unui proces echitabil, reţinându-se rolul determinant al concluziilor instanței de apel, ultima are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însuşirea motivelor instanţei inferioare (Hirro Balani contra Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis vs Grecia nr. 21522/93 din 29.05.1997 §43).

Articolul 5 alin. (1) Cod de procedură civilă declară, că orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime.

Din probatoriul administrat în speță, Colegiul a constatat, că la 30 mai 2018 a fost pornită cauza penală nr. ***** conform semnelor constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit. b) din Codul penal al Republicii Moldova. (f.d. 41 vol.I), iar la 8 octombrie 2018 a fost pornită cauza penală nr. ***** conform semnelor constitutive ale infracţiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. b) şi art. 325 alin. (2) lit. b) Cod penal.(f.d. 42 vol.I), cauzele penale fiind ulterior conexate într-o singură cauză, prin ordonanța de conexare a cauzelor penale din 8 octombrie 2018, fiindu-i atribuit numărul comun de ordine *****. (f.d. 43 vol.I)

Prin ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu din 9 octombrie 2018 s-a dispus reţinerea în cadrul cauzei penale nr. ***** a lui Viorel Berliba, avocat în Biroul asociat de avocaţi „BUNPartener”, întocmindu-se şi procesul-verbal de reţinere din aceeaşi dată de către ofiţerul de urmărire penală delegat în Procuratura Anticorupţie, Nicolae Bruma.

Prin ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu din 10 octombrie 2018 se dispune punerea sub învinuire a lui Viorel Bereliba, avocat în Biroul asociat de avocaţi „BUNPartener”, pentru comiterea infracţiunii prevăzute de art. 325 alin. (2) lit. b) Cod penal.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 12 octombrie 2018 s-a dispus admiterea demersului procurorului privind aplicarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv în privinţa lui Viorel Berliba pe un termen de 30 zile, fiind calculat până la data de 8 noiembrie 2018, ora 11:40.

Prin Decizia Colegiului penal al Curţii de apel Cahul din 25 octombrie 2018 s-

a dispus admiterea parţială a recursului declarat de către Viorel Berliba prn intermediul avocatului Ivan Ungurean, casarea încheierii Judecătoriei Chişinău (sediul Buiucani) din 12 octombrie 2018 în cauza la demersul procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu privind aplicarea măsurii preventive – arestul preventiv şi eliberarea mandatului de arestare, rejudecarea cauzei şi pronunţând o nouă hotărare, prin care s-a respins demersul procurorului privind aplicarea arestului preventiv în privinţa lui Viorel Berliba, s-a aplicat din oficiu măsura preventivă sub formă de arest la domiciliu. (f.d. 44-61 vol.I)

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 7 noiembrie 2018 s-a dispus admiterea demersului procurorului privind prelungirea măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu în privinţa lui Viorel Berliba pe un termen de 30 zile, fiind calculat până la data de 8 decembrie 2018, ora 11:40.

Prin Decizia Colegiului penal al Curţii de Apel Cahul din 29 noiembrie 2018 s-a dispus admiterea recursului declarat de avocatul Ivan Ungurean în interesele lui Viorel Berliba, casarea integrală a încheierii Judecătoriei Chişinău (sediul Buiucani) din 7 noiembrie 2018 în cauza la demersul procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu privind prelungirea măsurii preventive - arestul la domiciliu, rejudecarea cauzei şi pronunţarea unei noi hotărâri, prin care s-a respins demersul procurorului privind prelungirea măsurii preventive - arestul la domiciliu în privinţa lui Viorel Berliba, ca fiind neîntemeiat. (f.d. 62-74 vol.I)

Prin ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Eduard
Panea din 29 noiembrie 2018 s-a aplicat faţă de Viorel Berliba măsura preventivă - obligaţia de a nu părăsi ţara pe un termen de 60 zile.

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediulCiocana) din 30 ianuarie 2019 s-a dispus respingerea plângerii depuse asupra ordonanţei din 29 noiembrie 2018, statuându-se că măsura preventivă aplicată a expirat de drept şi de fapt.

Prin Decizia Colegiului judiciar al Curţii de apel Cahul din 28 februarie 2019 s-a dispus admiterea recursului declarat de către avocatul Ivan Ungurean în interesele lui Viorel Berliba; casarea încheierii Judecătoriei Chişinău (sediul Ciocana) din 30 ianuarie2019; anularea ordonanţei de aplicare a măsurii preventive sub formă de obligarea dea nu părăsi ţara emisă la 29 noiembrie 2018. (f.d. 75-81 vol.I)

La fel, din materialele cauzei urmează, că prin ordonanţa procurorului Procuraturii Anticorupție din 5 septembrie 2018 s-a dispus efectuarea interceptării și înregistrării comunicărilor pe un termen de 30 de zile. (f.d. 82-83 vol.I)

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 09 octomnbrie 2018 s-a dispus autorizarea efectuării măsurii speciale de investigaţie. (f.d. 88-89 vol.I)

Prin ordonanţele procuroruluiMariana Botezatu din 9 octombrie 2018 s-a dispus efectuarea percheziţiei la domiciliul luiViorel Berliba, pe de o parte, iar, pe

altă parte, la biroul de serviciu al lui Viorel Berliba de pe str. Alexandru cel Bun, 49, of. 4, unde avocatul Viorel Berliba îşi desfăşoară activitatea, percheziţie care a fost autorizată.

Prin decizia Colegiului judiciar al Curţii de apel Cahul din 15 decembrie 2018 s-a admis recursul declarat şi s-a casat parţial încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 9 octombrie 2018 privind autorizarea percheziţiei la biroul de serviciu al avocatuluiViorel Berliba. (f.d. 90-101 vol.I)

Prin ordonanţa Procuraturii Anticorupție din 9 noiembrie 2018 s-a dispus punerea sub sechestru a bunurilor care aparţin lui Viorel Berliba, în particular cota-parte 1/2 din proprietate în devălmăşie asupra casei de locuit din *****, com. *****, str. *****, 3, sechestru care la 9 noiembrie 2018 a fost autorizat prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani).

Prin decizia Colegiului judiciar al Curţii de apel Cahul din 26 decembrie 2018 s-a casat integral încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) din 9 noiembrie 2018, la demersul procurorului Mariana Botezatu privind autorizarea punerii sub sechestru, s-a rejudecat cauza şi s-a pronunţat o nouă hotărâre, prin care s-a respins demersul procurorului şi s-a anulat mandatul judecătoresc din 9 noiembrie 2018. (f.d. 112-121 vol.I)

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 1 februarie 2019 s-a dispus respingerea ca neîntemeiată plângerea avocatului Ivan Ungurean în interesele lui Viorel Berliba.

Prin Decizia Colegiului judiciar al Curţii de apel Cahul din 1 aprilie 2019 s-a dispus admiterea recursului declarat de avocatul Ivan Ungurean în interesele lui Viorel Berliba, casarea integrală a încheierii Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 1 februarie 2019, cu rejudecarea cauzei şi pronunţarea unei noi hotărâri, după cum urmează: se admite plângerea depusă, se declară nulă ordonanţa din 9 octombrie 2018 emisă de către procurorul în Procuratura Anticorupție, Mariana Botezatu; se declară nulă ordonanţa din 31 octombrie 2018, emisă de adjunctul procurorului-şef al Procuraturii Antricorupție, Adriana Bețisor; se constată încălcarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale luiViorel Berliba, prin prisma art. 5 din CEDO, prin emiterea de către procuror a ordonanţei de reţinere din 9 octombrie 2018 în cauza penală nr. *****. (f.d. 122-132 vol.I)

Prin încheierea Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana) din 22 august 2020 s-a dispus anularea ordonanţelor privind dispunerea percheziţiei la domiciliul şi la biroul de serviciu al lui Viorel Berliba, emise de procurorul Mariana Botezatu, ordonanţele procurorului ierarhic superior Adriana Bețișor din 5 noiembrie 2018, procesele verbale de percheziţie la domiciliul şi la biroul de serviciu al lui Viorel Berliba din 9 octombrie 2018, ca neîntemeiate; s-a anulat ordonanţa emisă de procurorul Mariana Botezatu la 26 octombrie 2018, ordonanţa de numire a expertizei tehnice a dispozitivelor electronice din 12 octombrie 2018, raportul de

expertiză judiciară nr. 218 din 30 octombrie 2018, ca fiind emise cu încălcarea dreptului la apărare şi dreptului la un proces echitabil al luiViorel Berliba. (f.d. 133-141 vol.I)

Prin ordonanţa procurorului în Procuratura Anticorupţie, Mariana Botezatu din 19 iulie 2019 s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui Berliba Viorel învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 326 alin. (2) lit.b) și art. 325 alin. (2) lit.b) Cod penal din motiv că acțiunile acestuia nu întrunesc elementele infracțiunii de corupere active, precum și nici ale altor infracțiuni prevăzute de partea specială a Codului penal, clasarea cauzei penale nr. *****, pornit pe traficul de influență, coruperii pasive și coruperii active, infracțiuni prevăzute de art. 326 alin. (2) lit.b), art. 324 alin.(2) lit. b)și art. 325 alin. (2) lit.b) Cod penal, în temeiul art. 275 pct. 3) Cod de procedură penală. (f.d. 142-147 vol.I)

Astfel, Colegiul civil reține că prin acțiunea înaintată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova și Procuraturii Anticorupției, Berliba Viorel, în temeiul Legii nr. 1545/1998, a solicitat repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și procuraturii, reclamând faptul că prin ordonanțele procurorului în Procuratura Anticorupție din 30 mai 2018 și 08 octombrie 2018 privind începerea urmăririi penale Berliba Viorel a fost bănuit și învinuit în baza art. art. 324 alin.(2) lit.„b”, 325 alin. (2) lit. „b” și 326 alin.(2) lit.„b” Cod penal, iar prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție, Mariana Botezatu din 19 iulie 2019 a fost scos de sub urmărire penală, din motiv că acțiunile acestuia nu întrunesc elementele infracțiunii de corupere pasivă, precum și nici ale altor infracțiuni prevăzute de partea specială a Codului Penal.

În contextul pretențiilor înaintate, Colegiul civil reține prevederile art. 63 alin. (1) Cod de procedură penală definește noțiunea de bănuit ca persoana fizică sau juridică faţă de care există anumite probe că a săvîrşit o infracţiune pînă la punerea ei sub învinuire. Persoana poate fi recunoscută în calitate de bănuit prin unul din următoarele acte procedurale, după caz: 1) procesul-verbal de reţinere; 2) ordonanţa sau încheierea de aplicare a unei măsuri preventive neprivative de libertate; 3) ordonanţa de recunoaştere a persoanei în calitate de bănuit

Potrivit art. 274 alin.(1) Cod de procedură penală, organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art.262 şi 273 dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanţă, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă cel puţin o bănuială rezonabilă că a fost săvîrşită o infracţiune şi nu există vreuna din circumstanţele care exclud urmărirea penală, informînd despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

În acord cu art. 275 pct.1)–3) Cod de procedură penală, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, şi va fi încetată în cazurile în care: 1) nu există faptul infracţiunii; 2) fapta nu este prevăzută de legea

penală ca infracţiune; 3) fapta nu întruneşte elementele infracţiunii, cu excepţia cazurilor cînd infracţiunea a fost săvîrşită de o persoană juridică.

În temeiul art. 286 Cod de procedură penală, clasarea procesului penal este actul de finalizare a oricăror acţiuni procesuale într-o cauză penală sau pe marginea unei sesizări cu privire la infracţiune. Clasarea procesului penal se dispune printr-o ordonanţă motivată a procurorului, din oficiu sau la propunerea organului abilitat, fie concomitent cu încetarea urmăririi penale sau scoaterea integrală de sub urmărirea penală, fie cînd în cauza penală nu este bănuit sau învinuit şi există una din circumstanţele prevăzute la art.275 pct.1)–3)".

În același timp, în conformitate cu art. 284 alin. (1) din Codul de procedură penală, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare şi finalizare în privinţa persoanei a oricăror acţiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

Totodată, actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul şi condiţiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acţiunile ilicite comise în procesele penale şi contravenţionale de organele de urmărire penală, de procuratură şi de instanţele judecătoreşti este Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998.

Astfel, în sensul prezentei legi, prin acţiuni ilicite se înțeleg acţiuni sau inacţiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenţii, ale organului de urmărire penală sau ale instanţei de judecată, care exclud vinovăţia acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcţie de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanţa de judecată, manifestate prin încălcarea intenţionată a normelor procedurale şi materiale în timpul procedurii penale sau contravenţionale (infracţiuni).

Conform prevederilor art. 3 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești, în conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum şi în urma altor acțiuni de procedură

care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum şi în urma blocării conturilor bancare. Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură şi din instanțele judecătorești".

Potrivit art. 6 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea şi modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: a) devenirii definitive şi irevocabile a sentinței de achitare; b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare; c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice; d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

La fel, conform art. 10 al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea şi în modul stabilite de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6 din Lege.

Conform art. 12 alin. (2) al Legii nr.1545 din 25.02.1998, scuzele oficiale ale procurorului se aduc în cazul: a) scoaterii integrale a persoanei de sub urmărire penală; b) încetării urmăririi penale în cazurile prevăzute la art.275 pct.7) şi 8) şi art.285 alin.(2) pct.2) din Codul de procedură penală; c) devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare.

Colegiul judiciar relevă, că legislația condiționează posibilitatea reparării prejudiciului cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală de existența unei componențe juridice complexe, care include: a) temeiurile de reparare a prejudiciului, care sunt enumerate în art. 3 alin. (1) din Legea nr.1545/1998 și b) condițiile de apariție a dreptului la repararea prejudiciului cauzat persoanei prin erori judiciare și de urmărire penală, stabilite în art. 6 din Legea nr. 1545/1998.

Sub acest aspect Colegiul remarcă, că ca temei de reparare a prejudiciului cauzat persoanei prin erori judiciare și de urmărire penală este fapta ilicită săvârșită pe persoanele cu funcții de răspundere din cadrul instanțelor de judecată și a organului de urmărire penală. Fapta ilicită manifestă particularități specifice și se caracterizează prin săvârșirea de către persoanele cu funcții de răspundere a unor acțiuni specifice, precum: reținerea ilegală, aplicarea ilegală a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerea ilegală la răspundere penală, condamnarea ilegală, confiscarea ilegală a averii, supunerea

ilegală la muncă neremunerată în folosul comunității, efectuarea ilegală a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberarea sau suspendarea ilegală din lucru (funcție), supunerea ilegală la arest contravențional, reținerea contravențională ilegală sau aplicarea ilegală a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; efectuarea măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; ridicarea ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum şi blocarea conturilor bancare.

Totodată, din textul normei citate reiese că legiuitorul califică drept acţiuni ilicite - acţiunile sau inacţiunile organului de urmărire penală sau ale instanţei de judecată, care nu neapărat să fie ilegale, dar al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată.

În conformitate cu prevederile art. 2007 alin. (1) Cod civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri: a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea; b) aplicare ilegală, în calitate de sancțiune contravențională, a arestului, a muncii neremunerate în folosul comunității; c) acțiuni sau inacțiuni care au dus, după caz, la: constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin hotărâre, a încălcării drepturilor sau libertăților fundamentale ale unei persoane şi dispunerea achitării unor sume în beneficiul acesteia; – pronunțarea unei hotărâri de către o instanță judecătorească națională, ca urmare a condamnării statului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin care s-a dispus achitarea unor sume din contul statului.

Potrivit art. 2036 alin. (1), (2) și (3) Cod civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența şi întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității şi în alte cazuri prevăzute de lege.

Conform art. 2037 Cod civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului

prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul şi gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luînd în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrîngerea posibilităților de viață familială şi socială, precum şi statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare şi, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

Raportând la caz normele legale sus-menționate și din circumstanțele stabilite Completul conchide, că instanța de fond temeinic și legal a concluzionat, că Berliba Viorel dispune de dreptul de a solicita repararea prejudiciului suportat în cadrul urmăririi penale, or acesta prin ordonanța procurorului în Procuratura Anticorupție, Mariana Botezatu din 19 iulie 2019 a fost scos de sub urmărire penală în cadrul cauzei penale nr.*****, din motiv că acțiunile acestuia nu întrunesc elementele infracțiunii de corupere pasivă, precum și nici ale altor infracțiuni prevăzute de partea specială a Codului Penal (f.d.142-147, vol.I).

Colegiul nu poate admite poziția apelanților Ministerul Justiției și Procuraturii Anticorupție, precum că Berliba Viorel nu este îndreptățit să solicite despăgubiri în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, deoarece aceasta nu întrunește cumulativ condițiile prevăzute la art. 3 și art. 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, or, în măsura în care Berliba Viorel a fost pus sub învinuire, acțiune prevăzută de art. 3 lit. a) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, iar ulterior a fost scos de sub urmărire penală, deoarece fapta nu întrunește elementele infracțiunii, adică pe temeiuri de reabilitare, ce rezultă din art. 6 lit. b) din Legea nr. 1545, Berliba Viorel întrunește condițiile pentru a solicita încasarea prejudiciului în temeiul Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Nu se reține de instanța de apel nici alegațiile apelanților Ministerului Justiției și Procuraturii Anticorupție, precum că reclamantul nu poate pretinde la despăgubiri, deoarece nu a fost tras la răspundere penală și nici nu a fost condamnat, or, răspunderea penală implică obligația unei persoane de a răspunde în faţa organelor de urmărire penală şi apoi în faţa instanţei de judecată pentru fapta prevăzută de legea penală pe care a săvârşit-o, la caz după cum a fost indicat anterior, Berliba Viorel a fost pus sub învinuire, fapt ce constituie în sine tragerea la răspunderea penală.

În același timp, Colegiul apreciază critic alegațiile apelanților Ministerului Justiției și Procuraturii Anticorupție, ce țin de faptul că de către instanțele de judecată nu au fost declarate ilegale nici o acțiune a organelor de urmărire penală, nefiind prezentate careva probe în acest sens, or, însăși prezența la caz a ordonanței de scoatere de sub urmărirea penală și clasarea procesului penal, acordă lui Berliba

Viorel dreptul de a pretinde repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și instanței de judecată.

În acest context Colegiul judiciar accentuează faptul, că Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 nu constituie o condiție specială privind existența unui act judiciar separat, prin care să fie declarate ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală, ale procuraturii sau instanțelor judecătorești, or, însăși ordonanța de scoatere de sub urmărirea penală, deoarece fapta nu întrunește elementele infracțiunii, este o dovadă legală suficientă, care denotă tragerea ilicită a persoanei la răspunderea penală.

La acest segment, Colegiul notează faptul că, din coroborarea prevederilor art. 53 alin. (2) din Constituție și art. 2, 3 din Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 se desprinde evident concluzia că acțiunile ilicite sau ilegale (cuvinte sinonime) sunt acele acțiuni sau inacțiuni ale organului de urmărire penală, ale procuraturii sau instanțelor judecătorești, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale (infracțiuni).

Cu privire la acest aspect Colegiul civil reține că, chiar și în cazul când organul de urmărire penală a respectat cerințele formale la întreprinderea acțiunilor de urmărire penală, acest complex de acțiuni în cumul sunt apreciate ca fiind ilicite odată cu emiterea ordonanței de scoatere de sub urmărire penală a persoanei.

Conform art. 6§2 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului orice persoană acuzată de o infracţiune este prezumată nevinovată până ce vinovăţia sa va fi legal stabilită. Deci, în speţă, fiind constatată existenţa unei violări, statul are obligaţia juridică din perspectiva Convenţiei de a pune capăt violării şi de a-i înlătura consecinţele în aşa fel încât să se restabilească, pe cât posibil, situaţia anterioară violării prin repararea prejudiciului sub formă pecuniară.

Prin urmare, prejudiciul moral se acordă în raport cu consecinţele negative suferite de parte, măsura în care au fost lezate acesta şi afectată situaţia socială şi materială, iar în temeiul Convenţiei Europene a Drepturilor Omului, aceste criterii se aplică prin necesitatea ca partea lezată să primească o satisfacţie echitabilă pentru prejudiciul moral suferit.

În această ordine de idei, cu privire la determinarea cuantumului compensației prejudiciului moral cauzat, Colegiul reține că instanța de fond, s-a bazat pe principiile compensării rezonabile şi echitabile a prejudiciului moral, a ținut cont de faptul că cuantumul despăgubirii trebuie astfel stabilit, încât aceasta să aibă efect compensatoriu şi nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor şi nici venituri nejustificate pentru victimele daunelor, precum și de

natura juridică a faptelor imputate, gravitatea abaterii care i-a fost incriminată lui Berliba Viorel apreciind că suma de 150 000 lei este de natură să ofere părții o reparație completă pentru atingerea drepturilor lezate reclamantului.

Prin urmare, Colegiul judiciar conchide, că suma de 150 000 lei dispusă spre încasare de către instanța de fond reprezintă o sumă rezonabilă și suficientă pentru compensarea pagubelor de ordin moral, această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa.

La acest capitol, Colegiul va respinge atât argumentele reprezentanților apelanților Ministerul Justiției și Procuraturii Anticorupție referitor la caracterul excesiv și lipsit de temei faptic și legal al sumei, echivalent bănesc al prejudiciului moral, adjudecat cât și argumentele reprezentantului apelantului Berliba Viorel, Buguța Elena, privind insuficiența și disproporționalitatea prejudiciului moral încasat de instanța de fond.

În continuare, Colegiul atestă corectitudinea soluției instanței de fond pe capătul de cerere privind încasarea parțială a prejudiciului material suportat pentru asistența juridică în legătură cu soluționarea judiciară și extrajudiciară a cazului în sumă de 35 000 lei, la materialele cauzei fiind anexat doar bonul de plată seria QL nr. 646987 din 26 ianuarie 2021(f.d.226, vol.I), fiind lipsă borderoul de calcul. Or, prevederile art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă stabilește că ,instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile", iar alin. (11) a aceluiași articol prevede că ,,cheltuielile menţionate la alin. (1) se compensează părţii care a avut cîştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

Prin urmare, pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CtEDO, se evidențiază necesitatea prezentării de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți- persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

Cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată, instanța de apel reține prevederile art. 94 alin. (1) Cod de procedură civilă, care reglementează, că instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acţiunea reclamantului a fost admisă parţial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporţional părţii admise din pretenţii, iar pîrîtului – proporţional părţii respinse din pretenţiile reclamantului, iar potrivit art. 90 lit. i) Cod de procedură civilă , din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte cheltuielile de asistență juridică.

Art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă stabilește că, instanţa judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părţii care a avut cîştig de cauză cheltuielile ei de asistenţă juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare şi rezonabile", iar alin. (11) a aceluiași articol prevede că „cheltuielile menţionate la alin. (1) se compensează părţii care a avut cîştig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.

În speță, reclamantul Berliba Valeriu a solicitat compensarea cheltuielilor de asistență juridică suportate pe cauza dată, în sumă de 10 000 lei, iar pentru dovedirea acestor cheltuieli, reclamantul a prezentat în judecată bonul de plată seria GL nr.360067 din 20 februarie 2023(f.d.48, vol.II).

Așa dar, Colegiu atestă corectitudinea soluției date de instanța de fond pe acest capăt de cerere, stabilind cuantumul cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 8 000 lei, care este una rezonabilă în raport cu prestațiile acordate de către avocatul Buguța Elena, cît și temeinicia parțială a acțiunii.

Nu se reține de instanța de apel argumentele reprezentantului apelantului Berliba Viorel, avocatul Buguța Elena, precum că instanţa a interpretat eronat lege, concluzionând că termenul de 15 zile de aducere a scuzelor oficiale este un termen prevăzut pentru reclamanți de înaintare a cererii sale de solicitare a scuzelor oficiale și un termen de decădere după expirarea căruia scuzele oficiale nu pot fi aduse. Or, dispozițiile art. 12 al Legii nr. 1545 din 25.02.1998 declară (1) Procurorul care a condus sau a exercitat urmărirea penală ori procurorul ierarhic superior aduce scuze oficiale în numele statului persoanei care a fost supusă neîntemeiat urmăririi penale; (2) Scuzele oficiale ale procurorului se aduc în cazul: lit. c) devenirii definitive şi irevocabile a sentinţei de achitare. (3) Procurorul prezintă scuzele oficiale, în formă scrisă, victimei acţiunilor ilicite sau rudelor apropiate ale acesteia. La solicitarea victimei, scuzele oficiale se difuzează prin aceleaşi mijloace de informare în masă prin care a fost difuzată informaţia despre învinuirea persoanei. (4) Scuzele oficiale sânt aduse în termen de 15 zile de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului.

Referitor la cheltuielile de asistentă juridică suportate în instanța de apel în sumă de 4 000 lei și solicitate de către apelantul Berliba Viorel în instanța de apel, confirmate prin bonul de plată seria GL nr.360079 din 06.12.2023, cît și prin Raportul cu privire la cheltuieli, Colegiul reţine că cheltuielile pretinse de apelant, cu titlu de cheltuieli pentru asistență juridică nu pot fi apreciate ca fiind necesare, în condițiile în care cererea de apel a fost respinsă.

În circumstanțele de fapt și de drept constatate și descrise și, deoarece hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, adoptată cu respectarea normelor de drept material și procedural, cu verificarea și aprecierea corectă a probelor administrate în conformitate cu cerințele art. 130 Cod de procedură civilă, iar motivele invocate de apelanți în cererile de apel se reduc, în marea sa majoritate, la critici formale,

lipsite de suport probant și în lipsa unei justificări legale, Colegiul consideră apelurile neîntemeiate și care urmează a fi respinse, cu menținerea hotărârii primei instanțe pronunțată în cauză.

În conformitate cu prevederile art.385 lit.a), 390 CPC, Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ

d e c i d e:

Se resping cererile de apel declarate de Berliba Viorel, Procuratura Anticorupție și Ministerul Justiției.

Se menține hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 24 februarie 2023, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Berliba Viorel împotriva Ministerului Justiției, Procuraturii Anticorupție, intervenient accesoriu Centrul Național Anticorupție cu privire la obligarea Procuraturii Anticorupție să prezinte scuze oficiale, repararea prejudiciului moral, material și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia este definitivă și executorie din momentul emiterii, însă poate fi atacată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie în termen de 2 luni de la comunicarea deciziei integrale, prin intermediul Curţii Supreme de Justiţie.

Președintele ședinței, judecătorul — Ana Panov

Judecătorii — Natalia Mămăligă

Ala Malîi